

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / του Απόστολου Λακασά - lakasas@otenet.gr

Μειώνονται τα κονδύλια για έρευνα από τα Πανεπιστήμια

Περικοπή 22% στους τακτικούς προϋπολογισμούς των ΑΕΙ

Μεγαλύτερο βάρος σε σχέση με πέρσι δίνει στους ερευνητικούς φορείς το υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Καινοτομίας για τη νέα χρονιά, αλλά ουσιαστικά τα πανεπιστήμια είναι εκείνα που σήκωσαν το βάρος της ανάπτυξης στην Ελλάδα κατά τα προηγούμενα χρόνια της οικονομικής κρίσης μέσω της έρευνας. Τα κρατικά κονδύλια για τους φορείς της έρευνας, όπως η αρμόδια Γενική Γραμματεία, είναι αυξημένα για το 2016 σε σύγκριση με το 2015, με αποτέλεσμα να υπάρχουν αντιδράσεις από τα πανεπιστήμια, τα οποία έχουν υποστεί σημαντικές μειώσεις σε επίπεδο κρατικής χρηματοδότησης τα τελευταία χρόνια. Ο λόγος αυτής της αντιστροφής βέβαια, όπως προβάλλεται από το υπουργείο Παιδείας, είναι ότι μέσα από την έρευνα οι βασικοί φορείς που ευνοούνται είναι (πλην των ερευνητικών κέντρων) τα ίδια τα πανεπιστήμια. Από την άλλη, τα ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι εκείνα που απορροφούν τα περισσότερα ερευνητικά κονδύλια από Ελλάδα και εξωτερικό και σηκώνουν το μεγαλύτερο βάρος της ανάπτυξης στις περιφέρειες της χώρας, όπως προκύπτει και από τα τελευταία στοιχεία μελέτης του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, την οποία παρουσιάζει η *Οικονομική*.

Βέβαια, όλα αυτά χάρη στα ευρωπαϊκά κονδύλια, καθώς οι χρηματοδοτήσεις για έρευνα τα τελευταία χρόνια στηρίζονται στο ΕΣΠΑ.

Ειδικότερα, από τα στοιχεία της κρατικής χρηματοδότησης για το 2016 το υπουργείο Παιδείας θα λάβει 4.274.000.000 ευρώ, ποσό μειωμένο κατά 1,8% σε σχέση με το 2015, όταν το υπουργείο είχε λάβει 4.352.266.000 ευρώ. Από τον συνολικό προϋπολογισμό των 4.274.000.000 ευρώ, η μερίδα του λέοντος πηγαίνει στη δευτεροβάθμια (1.542.996.000 ευρώ από

1.533.651.983 το 2015) και την πρωτοβάθμια (1.414.905.000 από 1.479.051.305 το 2015) εκπαίδευση. Το κονδύλι για την τριτοβάθμια έχει μειωθεί από 887 εκατ. ευρώ σε 820 εκατ. (περικοπή 7,5%), ενώ οι τακτικοί προϋπολογισμοί των πανε-

Σύμφωνα με τη μελέτη του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο παραγόμενο ερευνητικό έργο στις περισσότερες περιφέρειες έχει ο τομέας της τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με τα υψηλότερα ποσοστά στις περιφέρειες της Κρήτης και του Νοτίου Αιγαίου

πιστημίων θα είναι μειωμένοι κατά 22%. Κανένας άλλος κωδικός του υπουργείου Παιδείας δεν υφίσταται τέτοια μείωση, ενώ σε κάποιους υπάρχουν και αυξήσεις. «Αδυνατούμε να καταλάβουμε με ποια λογική εξακολουθεί να μειώνεται η κρατική επιχορήγηση προς τα πανεπιστήμια, τα οποία έχουν υποστεί τα τελευταία χρόνια τις μεγαλύτερες περικοπές από κάθε άλλο δημόσιο οργανισμό – σχεδόν 75% από το 2009», παρατηρεί μιλώντας για το θέμα στην *Οικονομική* ο πρόεδρος του ΑΠΘ Περικλής Μήτσας.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί τρίτη προτεραιότητα για τη νέα ηγεσία του υπουργείου Παιδείας. Το ερώτημα τίθεται από πρυτάνεις και πανεπιστημιακούς, και κάποιοι επιχειρούν να το απαντήσουν κάνοντας λόγο για «μάχη κονδυλίων και κατ' επέκταση για πρωτοκαθεδρία» μεταξύ της ηγετικής τριπλέτας του υπουργείου Παιδείας, δηλαδή του υπουργού Νίκου Φίλη, που είναι αρμό-

διος για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, του αναπληρωτή υπουργού Έρευνας και Καινοτομίας Κώστα Φωτάκη και της αναπληρώτριας υπουργού Σίας Αναγνωστοπούλου, η οποία έχει την αρμοδιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Οι αριθμοί με τις αυξήσεις κονδυλίων ανά φορά δείχνουν ότι μεταξύ των τομέων των δύο αναπληρωτών υπουργών οι ευνοημένοι της χρηματοδότησης είναι οι φορείς που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Κ. Φωτάκη. Ενδεικτικά, η χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας από 52.524.000 ευρώ το 2015 θα φτάσει το 2016 τα 82.731.000 ευρώ, δηλαδή θα αυξηθεί κατά 57% σε σχέση με το 2015.

Από την άλλη όμως, τα πανεπιστήμια είναι εκείνα που τροφοδότησαν δυναμικά την έρευνα τα τελευταία χρόνια. Σήμερα τους ζητείται να συνεχίσουν να στηρίζουν την έρευνα λειτουργώντας με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, να αυτοχρηματοδοτούν δηλαδή τα λειτουργικά τους έξοδα.

Ενδεικτικά, από τα στοιχεία της πρόσφατης μελέτης (τέλη του 2015) του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης προκύπτουν τα εξής στοιχεία:

- Το 2014 το ΑΕΠ στην Ελλάδα παρουσίασε μείωση 1,6% σε σχέση με το 2013, ενώ συγκριτικά με το 2011 η συρρίκνωση του ΑΕΠ εκτινάσσεται στο 14,2%. Αντίθετα, οι συνολικές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα το 2014 ήταν 1.481,8 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 1,1% έναντι του 2013 (είχαν δοθεί 1.465,7 εκατ. ευρώ).
- Η αύξηση του 1,1%, σε συνδυασμό με τη μείωση του ΑΕΠ, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη επί του ΑΕΠ από 0,81% το 2013 σε 0,83% το 2014.

1. ΜΕΙΩΝΟΝΤΑΙ ΤΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Μέσο: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 01/01/2016 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 04/01/2016

Σελίδα: 41

- Ωστόσο, η Ελλάδα, δίνοντας ποσοστό 0,83% του ΑΕΠ της, κατατάσσεται βάζει της έρευνας στην 23η θέση μεταξύ των 28 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η χώρα μας προηγείται μόνο της Βουλγαρίας, της Κροατίας, της Λετονίας, της Κύπρου και της Ρουμανίας, η οποία βρίσκεται στην 28η θέση, με τις δαπάνες για την έρευνα να αντιστοιχούν στο 0,38% του ΑΕΠ της χώρας. Στον αντίποδα, στις τρεις πρώτες θέσεις βρίσκονται οι Σκανδιναβικές χώρες της ΕΕ, με τη Φινλανδία πρώτη με 3,17%, τη Σουηδία δεύτερη με 3,16% και τη Δανία τρίτη με 3,08%. Ο μέσος όρος των 28 κρατών της ΕΕ είναι 2,03%.

Τα πανεπιστήμια είναι η αιχμή του δόρατος για την έρευνα και ανάπτυξη με βάση τα προγράμματα-έργα που εκτελέστηκαν στην Ελλάδα το 2014.

Ενδεικτικά:

- Το 2014 από τον τομέα της τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εκτελέστηκαν ερευνητικά έργα ύψους 561,1 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 2,3% σε σύγκριση με το 2013. Ο τομέας της τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελεί το 0,32 του 0,83, που είναι το γενικό ποσοστό των κονδυλίων για την έρευνα και την ανάπτυξη επί του ΑΕΠ.
- Ακολουθεί ο τομέας των επιχειρήσεων με έργα ύψους 504,4 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 3,2% σε σχέση με το 2013.
- Τρίτος είναι ο κρατικός τομέας, οι φορείς του οποίου εκτέλεσαν ερευνητικά έργα ύψους 397,9 εκατ. ευρώ, με μείωση 3% σε σχέση με το 2013.
- Τέταρτος είναι ο τομέας των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων, που το 2014 εκτέλεσε έργα 18,5 εκατ. ευρώ, ποσό αυξημένο κατά 1% σε σχέση με το 2013.

Ός προς τη δυναμική που παρουσιάζουν στη χρηματοδότηση της έρευνας οι τέσσερις κατηγορίες φορέων (κράτος, επιχειρήσεις, τριτοβάθμια εκπαίδευση, ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα), το κράτος δίνει μεν τα περισσότερα χρήματα (και εύλογα), αλλά τα ποσά του μειώνονται.

Αντίθετα, σημαντική άνοδο παρουσιάζουν τα ποσά της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα:

Η κατανομή των κονδυλίων

- Για το 2016 το υπουργείο Παιδείας θα λάβει από τον κρατικό προϋπολογισμό 4.274.000.000 ευρώ, ποσό μειωμένο κατά 1,8% σε σχέση με το 2015.
- Το κονδύλι για την τριτοβάθμια εκπαίδευση το 2016 έχει μειωθεί από 887 εκατ. ευρώ το 2015 σε 820 εκατ. (πериοπή 7,5%).
- Οι συνολικές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα το 2014 ήταν 1.481,8 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 1,1% έναντι του 2013 (είχαν δοθεί 1.465,7 εκατ. ευρώ).
- Η κατά 1,1% αύξηση, σε συνδυασμό με τη μείωση του ΑΕΠ, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη επί του ΑΕΠ από 0,81% το 2013 σε 0,83% το 2014.
- Με το 0,83% η Ελλάδα βρίσκεται στην 23η θέση μεταξύ των 28 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με πρώτη τη Φινλανδία με 3,17%. Ο μέσος όρος των 28 κρατών της ΕΕ είναι 2,03%.
- Το 2014 από τον τομέα της τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης εκτελέστηκαν ερευνητικά έργα ύψους 561,1 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 2,3% σε σύγκριση με το 2013.

Πηγές: Υπουργείο Παιδείας, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

- Οι φορείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έδωσαν το 2014 (είτε μέσω κονδυλίων ΕΣΠΑ, είτε μέσω της αξιοποίησης της περιουσίας τους και των όποιων άλλων εσόδων τους) 41,7 εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό είναι αυξημένο κατά 9,4% σε σχέση με το 2013.
- Το κράτος το 2014 έδωσε 786,2 εκατ. ευρώ, ποσό αυξημένο κατά 2,6% του 2013, αλλά μόνο χάριν του ΕΣΠΑ (από 766,10 εκατ. το 2013). Η χρηματοδότηση μέσω του τακτικού προϋπολογισμού (αφορά τη χρηματοδότηση κρατικών φορέων, πανεπιστημίων, ΤΕΙ κ.ά.) μειώθηκε κατά 2,5% (σε 400,9 από 411,3 εκατ.), αλλά ευτυχώς τα ευρωπαϊκά κονδύλια του ΕΣΠΑ αυξήθηκαν κατά 3,9% (σε 308,1 από 296,5 εκατ.). Από άλλες πηγές (εθνική συμμετοχή για τα έργα του 7ου ΠΠ, περιφέρειες, δήμοι, αξιοποίηση ενοικίων, δωρεές κ.ά.) δόθηκαν 77,2 εκατ.
- Οι δαπάνες των επιχειρήσεων αυξήθηκαν κατά 0,1% και των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών φορέων κατά 2,2% το 2014 έναντι του 2013.
- Η χρηματοδότηση που προέρχεται από το εξωτερικό –την Ευρωπαϊκή Ένωση (όχι μέσω ΕΣΠΑ, αλλά από ανταγωνιστικά προγράμματα), επιχειρήσεις του εξωτερικού, διεθνείς οργανισμούς, ιδρύματα του εξωτερικού κ.ά.– συνολικά το 2014 μειώθηκε κατά 4% έναντι του 2013 (σε 196,8 από 204,9 εκατ.).

Η σημαντική δυναμική που επιδεικνύουν τα πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ στην έρευνα –και κατ' επέκταση η συμβολή τους στην ανάπτυξη της χώρας– καταδεικνύεται και από τα στοιχεία για τη συνεισφορά του κράτους, των επιχειρήσεων, των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τη μελέτη του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης, τη μεγαλύτερη συμμετοχή στο παραγόμενο ερευνητικό έργο στις περισσότερες περιφέρειες την έχει ο τομέας της τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με τα υψηλότερα ποσοστά στις περιφέρειες της Κρήτης και του Νοτίου Αιγαίου. Μάλιστα, με βάση την αναλογία των δαπανών που γίνονται για την έρευνα σε μια περιφέρεια σε σχέση με το ΑΕΠ της, η Κρήτη είναι πρώτη με 1,35%. Αυτό οφείλεται στα ΑΕΙ/ΤΕΙ της Κρήτης. Δεύτερη, με βάση τα ποσοστά, περιφέρεια είναι η Αττική με 0,94%, εκεί δηλαδή όπου έχουν την έδρα τους τα πλέον emblematicά ΑΕΙ της χώρας (ΕΚΠΑ, ΕΜΠ, Οικονομικό, Γεωπονικό κ.λπ.), ενώ στην τρίτη θέση βρίσκονται (με 0,92%) οι περιφέρειες Ιωαννίνων και Δυτικής Ελλάδας με τα ισχυρά ΑΕΙ των Ιωαννίνων και της Πάτρας.

Η συνεισφορά των πανεπιστημίων και ΤΕΙ παραμένει σημαντική και ποιοτικά και ποσοτικά –επομένως, από την ηγετική ομάδα του υπουργείου Παιδείας πρέπει να δοθεί βάρος στην παραμονή νέων επιστημόνων στην Ελλάδα.